

Slim omgaan met grondstoffen uit de openbare ruimte

Openbare ruimte - Factsheet Circulair voor Gemeenten

Wegen, pleinen, verlichting, straatmeubilair, parken, bomen en bermen. Het zijn niet alleen objecten die onderhouden moeten worden, maar het zijn ook grote materiaal- en geldstromen. Doordat de openbare ruimte in eigen bezit is van de gemeente heb je ook de touwtjes zelf in handen. Je hebt ruimte om een tastbaar circulair, groen, klimaatneutraal voorbeeld te creëren voor inwoners. Zo kan beton en asfalt elders toegepast worden, kan bermgras verwerkt worden tot meubelplaat en krijgt stadshout een nieuwe bestemming als bankje op het sportveld. Dat maakt de openbare ruimte niet alleen duurzamer, maar ook toekomstbestendiger en betaalbaarder.

Waarom relevant?

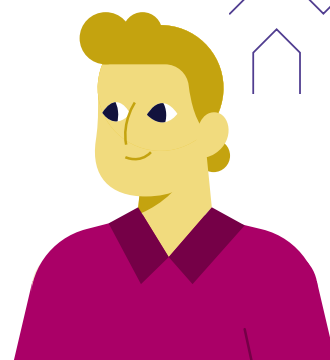
- **Circulair in het hart van het gemeentelijk werk:** De inrichting en het beheer van de openbare ruimte vormen de kern van de gemeentelijke opgave. Hier kun je als gemeente het verschil maken. Als opdrachtgever bepaal je wat wordt aangelegd, onderhouden en vervangen. Door circulaire keuzes standaard mee te nemen in dit werk, wordt circulariteit geen extra opgave, maar een onderdeel van je kerntaak.
- **Kosten zitten in beheer en onderhoud:** De meeste kosten voor de openbare ruimte ontstaan na aanleg. Circulaire keuzes, zoals het toepassen van losmaakbare, modulaire en herbruikbare ontwerpen, verlagen die levensduurkosten, verminderen vervangingsmomenten en dragen vaak ook bij aan lagere beheerkosten. Bijvoorbeeld doordat modulaire objecten beter te repareren in plaats van te vervangen zijn of door het gebruik van [bokashi](#) uit eigen groenafval voor boomspiegels en borders.
- **Grote klimaatimpact, lokaal beïnvloedbaar:** Zo'n 70-80% van de CO₂-uitstoot van infrastructuur komt uit materiaalproductie. Juist hier kan de gemeente dichtbij huis impact maken. Biobased toepassingen uit lokale reststromen kunnen CO₂ opslaan in plaats van uitstoten.
- **Zichtbaar voorbeeld met meervoudige waarde:** De openbare ruimte is voor iedereen zichtbaar. Circulaire keuzes, van straatmeubilair uit stadshout tot bermgras in biobased producten, laten zien wat werkt. Tegelijk versterkt dit klimaatadaptatie, biodiversiteit, gezondheid en verblijfskwaliteit, zonder extra kosten.

Wat kun je als gemeente doen?

1. Zorg voor eenduidigheid in opdrachtgeverschap

Vraag als overheid hetzelfde van de markt. Door gezamenlijk te sturen op een beperkt aantal bewezen circulaire maatregelen ontstaat schaal, duidelijkheid en versnelling. Sluit aan bij bestaande afspraken en instrumenten, zoals het [Doeboek duurzame infra en Klimaatneutrale](#) en [Afspraken Circulaire Infrastructuur](#), in plaats van zelf nieuwe eisen te bedenken. Zo komen gemeenten en andere opdrachtgevers tot vergelijkbare uitvragen.

Voorbeeld:

- In het [Groene Hart](#) werken de gemeenten Gouda, Vijfherenlanden, Alphen aan den Rijn, Krimpen aan den IJssel, Bodegraven-Reeuwijk, Montfoort en Woerden aan [circulair inkopen](#) van GWW en maatschappelijk vastgoed.

2. Benut natuurlijke reststromen uit de openbare ruimte

Veel natuurlijke reststromen worden nog laagwaardig verwerkt en groenbeheer gebeurt vaak niet-duurzaam. Bermmaaisel, blad, snoeihout en zelfs baggerspecie kunnen worden ingezet als grondstof voor bodem, bouw en buitenruimte. Breng organische reststromen in kaart en kies per stroom de meest logische toepassing: bodemverbetering, bouwmaterialen of hergebruik in de openbare ruimte. De [Praktische gids Circulair Inkopen en Aanbesteden Groendiensten](#) biedt een gezamenlijk kader voor circulair inkopen en beheren van groendiensten, waarmee je nieuwe bestemmingen voor het materiaal mogelijk maakt.

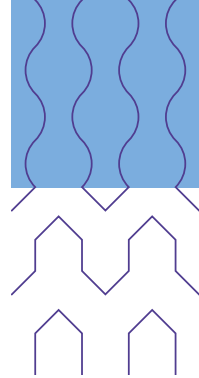
Voorbeelden:

- In [Dordrecht](#) gaan vijf boeren samen maaisel van bermen en sloten, bladeren en takken uit het buitengebied van Dordrecht verwerken tot [bokashi](#) voor hun akkers.
- [Gemeente Den Haag](#) heeft in plantsoenen veen (turf; winning hiervan veroorzaakt hoge CO₂-uitstoot) vervangen door [duurzamere alternatieven](#) van lokale organische reststromen, waaronder snoeihout.

3. Zet in op levensduurverlenging en kwaliteit

Hoe langer objecten meegaan, hoe minder grondstoffen en kosten nodig zijn. Stuur niet alleen op aanleg, maar vooral op kwaliteit en levensduur. Zorg dat je controleert of je krijgt wat je vraagt, bijvoorbeeld bij asfalt, bruggen of houten constructies, en dat je weet wanneer iets voldoet aan de gestelde eisen. Dit vraagt om kennis in huis: begrip van schadeoorzaken en het vermogen om een gelijkwaardige gesprekspartner te zijn voor aannemers. Door hier actief op te sturen, verleng je de levensduur, voorkom je onnodig onderhoud en bespaar je structureel geld. Voor meer informatie, zie het [Doeboek Duurzame infra](#).

Voorbeeld:

- Diverse gemeenten gebruiken [asfaltbehoud.nl](#) om beter te sturen op asfaltkwaliteit en onderhoudsmomenten.

4. Zet in op hergebruik van onderdelen en materialen

Veel materialen heb je al in bezit: stalen damwanden, brugonderdelen, riolering en straatstenen. Maak inzichtelijk wat beschikbaar is en wat opnieuw kan worden ingezet, bijvoorbeeld via een gemeentelijk of regionaal materialendepot. Leg hergebruik expliciet vast in projecten en aanbestedingen en laat dit niet automatisch over aan de aannemer. Dit zorgt voor lagere kosten en meer grip op materiaalstromen.

Voorbeelden:

- **Rotterdam** werkt met een [circulair depot](#) voor herbruikbare materialen uit de openbare ruimte, dat gemeente-breed wordt ingezet. Dit verlaagt kosten, beperkt afval en maakt hergebruik de norm.
- **Maassluis** plaatste een tweedehands voetbrug uit de [Bruggenbank](#). Dit zorgde voor lagere kosten, minder CO₂-uitstoot en een zichtbaar voorbeeld waar inwoners trots op zijn.

Handige Links & Tools:

Natuurlijke reststromen

- [Praktische gids circulair inkopen groendiensten](#)
- [Circulaw](#): Groene reststromen uit beheer als gemeenten opnieuw inzetten
- [Circulair baggeren](#)

Infrastructuur:

- [Het nieuwe normaal](#): leidraad infra
- [Building Balance](#) voor gebruik van biobased materialen
- Tools, kennispartijen en meer voorbeelden uit gemeenten op Openbare ruimte & Infrastructuur pagina van [De Verschilmakers](#)

Contactpersonen:

Groene reststromen: Lichelle de Bruijn (ls.de.bruijn@pzh.nl)
GWW en infrastructuur: Gert-Willem van Mourik (gw.van.mourik@pzh.nl)

